

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/57/2021
Identifikačné číslo spisu: 1210228105
Dátum vydania rozhodnutia: 29.11.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1210228105.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej, a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcu Ing. F.J. P.E., CSc., bytom Ď.J. E. č. X, Q., zastúpeného splnomocnenkyňou Bartošík Šváby s.r.o., so sídlom Plynárenská 7/A, Bratislava, proti žalovaným 1/ Ing. L. T., nar. X. XX. XXXX, trvalo bytom R. E. č. XX, Bratislava, 2/ J. T., nar. X. X. XXXX, adresa na doručovanie D. E. č. X, Bratislava, obaja zastúpení splnomocnenkyňou SODOMA VULGAN, spol. s r.o., Kominárska 2, 4, Bratislava, o zaplatenie 17.142,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 7 C 1/2012, o dovolaní žalobcu a žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 11. decembra 2019 sp. zn. 6 Co 139/2019, takto

rozhodol:

Dovolania žalobcu a žalovaných 1/ a 2/ o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. októbra 2017 č. k. 7 C 1/2012-1276 vo výroku I. zastavil konanie v časti o zaplatenie 679,92 eur s príslušenstvom z tejto sumy, vo výroku II. žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi 5.297,35 eur s 9,5 %-ným úrokom z omeškania ročne od 12.08.2011 do zaplatenia, všetko do 10 dní od právoplatnosti rozsudku, vo výroku III. vo zvyšku žalobu zamietol, vo výroku IV. žalovaným 1/ a 2/ voči žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 40 %, vo výroku V. štátu priznal náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 70 % a voči žalovaným 1/ a 2/ v rozsahu 30 % a vo výroku VI. uviedol, že o výške náhrady trov konania súd rozhodne samostatným uznesením.

1.1. Predmetom konania je vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré má spočívať v úhradách za užívanie nebytových priestorov žalobcu žalovanými, a to bez právneho dôvodu. Medzi stranami sporu bolo predovšetkým sporné, či priestory, ktoré užívali žalovaní boli bytom, resp. či ak sa jednalo o byt, tento bol riadne pridelený. Aj odvolací súd uložil súdu prvého stupňa, aby sa zaoberal otázkou, či žalovaní majú právny dôvod na užívanie predmetných priestorov. Tu je potrebné uviesť, že týmito otázkami sa podrobne zaoberali súdy viacerých stupňov v konaní, ktoré bolo vedené na tunajšom súde pod sp. zn.

12C 78/2010. Predmetom tohto konania nebola len neplatnosť kúpnej zmluvy (uzatvorenej medzi HL mestom SR a žalobcom), ale aj uloženie povinnosti zabezpečiť predaj bytu, preto sa súdy v tomto konaní museli vypoariadať s otázkou existencie bytu prípadne s otázkou, či ak sa jednalo o byt, tento bol riadne pridelený. V tomto konaní bolo zistené, že priestory, ktoré užívali žalovaní nie sú bytom a ak by aj bytom boli, neboli riadne pridelené podľa vtedy platných právnych predpisov. Podľa názoru súdu predmetné priestory sú nebytovými priestormi (predtým priestory neslúžiace na bývanie), keďže budova bola ako celok kolaudovaná na účel občianskej vybavenosti. Podľa zákona účinného od 1.5.1990 (zák. č. 116/1990 Zb.) zmluva o nájme nebytových priestorov musí mať písomnú formu, inak je neplatná. V konaní nebolo preukázané, že by žalobca (prípadne predchádzajúci vlastník budovy) uzatvoril so žalovanými písomnú zmluvu o nájme nebytových priestorov. Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalovaní užívali predmetné priestory bez právneho titulu.

1.2. V konaní nebolo medzi stranami sporné, že v žalovanom období žalovaní v predmetných priestoroch nebývali ani sa tam nezdržovali, jediný účel, na ktorý priestory užívali bolo uskladnenie vecí, ktoré v priestoroch ponechali po tom, čo sa z nich odsťahovali, išlo o kompletné zariadenie domácnosti. Vzhľadom k tomu, že v žalovanom období žalovaní užívali nebytové priestory žalobcu bez právneho dôvodu výlučne na skladovanie vecí (najmä nábytku), je zrejmé, že ich majetok sa nezmenšil o sumu nájomného, ktorú by museli zaplatiť, keby si prenajali priestory na skladovanie vecí (nábytku), teda o sumu všeobecného nájomného za nebytové priestory užívané ako skladovacie priestory a nie ako kancelárske priestory, nakoľko žalovaní priestory v žalovanom období ako kancelárske neužívali. Pokiaľ ide o výšku bezdôvodného obohatenia, tá zodpovedá výške bežného (všeobecného) nájomného za nájom skladovacích priestorov. Podľa znaleckého posudku mesačné nájomné predstavovalo sumu 3,20 eur za m². Výška bezdôvodného obohatenia za 1 mesiac tak predstavuje 84 m² x 3,20 eur, teda 268,80 eur. Od tejto sumy je ešte potrebné odpočítať sumu 44,15 eur, ktorú žalovaní aj podľa žalobcu mesačne uhradili, čo predstavuje sumu 224,65 eur mesačne. Za žalované obdobie od 1.12.2008 do 30.11.2010 potom bezdôvodné obohatenie predstavuje sumu 5.391,60 eur (224,65 eur x 24 mesiacov). Žalovaní v konaní vzniesli námietku premlčania, pričom súd dospel k záveru, že táto je dôvodná, a to za obdobie od 1. do 13.12.2008, právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie pred 14.12.2008 bolo ku dňu podania žaloby premlčané. Za obdobie od 1. do 13.12.2008 predstavuje bezdôvodné obohatenie sumu 94,25 eur (224,65 eur : 31 dní = 7,25 eur x 13 dní = 94,25 eur), ktorú je potrebné odpočítať od sumy 5.391,60 eur. Súd teda priznal žalobcovi z titulu bezdôvodného obohatenia sumu 5.297,35 eur a vo zvyšku žalobu v časti istiny zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu a žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 11. decembra 2019 sp. zn. 6 Co 139/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II. a III. potvrdil a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že odvolania nie sú dôvodné. Záver súdu prvej inštancie, že priestory, ktoré žalovaní užívali, neboli po právnej stránke bytom, je správny a vychádza z konštantnej judikatúry (viď najmä bod 33. odôvodnenia napadnutého rozsudku). Samotná tá skutočnosť, že priestory, ktoré v predmetnej nehnuteľnosti užívali žalovaní, nemali charakter bytu, ešte neznamená, že ich žalovaní užívali neoprávnene. Tieto priestory im totiž odovzdal do užívania vtedajší vlastník predmetnej nehnuteľnosti, resp. jej správca (išlo zrejme o majetok vo vlastníctve štátu, tzv. socialistické vlastníctvo) a to Správa účelových zariadení MV SZM, prípadne prevádzkareň ObNV Bratislava II. Predmetné priestory teda žalovaní užívali oprávnené, pretože ich užívali na základe súhlasu vlastníka, resp. správcu predmetnej nehnuteľnosti. Na tom, že žalovaní predmetné priestory užívali oprávnené, nemôže nič zmeniť ani tá skutočnosť, že nehnuteľnosť na Drieňovej ul. č. 37 v Bratislave, v ktorej sa predmetné priestory nachádzali, kúpil v roku 1994 žalobca. Žalobca po kúpe predmetnej nehnuteľnosti vstúpil do právneho vzťahu so žalovanými, obsahom ktorého bolo oprávnenie žalovaných užívať predmetné priestory a ich povinnosť platiť za užívanie týchto priestorov úhradu. Preto nie je správny záver súdu prvej inštancie, že žalovaní predmetné priestory užívali bez právneho dôvodu. Právnym dôvodom na základe ktorého tieto priestory užívali, bol súhlas pôvodného vlastníka predmetnej nehnuteľnosti s tým, aby v týchto priestoroch bývali.

2.1. V konaní bolo preukázané, že predmetné priestory žalovaní opustili v roku 2005. Tým podľa názoru odvolacieho súdu konkludentne - zhodným prejavom vôle strán zanikol právny vzťah medzi stranami, na základe ktorého žalovaní užívali predmetné priestory. V dôsledku toho vznikla žalovaným povinnosť

predmetné priestory vypratať. Keďže tak neurobili a v predmetných priestoroch nechali svoje veci, najmä nábytok, na úkor žalovaného sa v žalovanom období (1. 12. 2008 - 1. 12. 2010) bezdôvodne obohatili. Pokiaľ ide o výpočet výšky bezdôvodného obohatenia, odvolací súd sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku a poukazuje naň (viď ods. 60. a 61. odôvodnenia napadnutého rozsudku). S nezrovnalosťami týkajúcimi sa výmery priestorov, ktoré užívali žalovaní, sa súd prvej inštancie vysporiadal v ods. 59. odôvodnenia napadnutého rozsudku. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 v spojení s § 396 ods. 1 C.s.p. a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Žiadna zo strán totiž nemala v odvolacom konaní úspech a teda žalobca bol úspešný v rozsahu neúspechu žalovaných a tí zasa boli úspešní v rozsahu neúspechu žalobcu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, uplatniac dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f/ a § 421 písm. a/ a c/ CSP, navrhujúc zrušenie napadnutého rozsudku a jeho vrátenie odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 1/, uplatniac dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f/ a § 421 písm. b/ CSP, navrhujúc zrušenie napadnutého rozsudku a jeho vrátenie odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP odôvodnil tým, že napadnutý rozsudok považuje za nepreskúmateľný, skutkový záver o tom, že užívaná nehnuteľnosť nemala charakter bytu, je v rozpore s obsahom spisu a vykonanými dôkazmi, zopakujúc, že žalovanému 1/ bol pridelený služobný byt, ktorý v dobrej viere užíval a platil zaň príslušné plnenia, žalobca kúpou aj predmetnej nehnuteľnosti vstúpil do existujúceho nájomného vzťahu, ktorý do dnešného dňa nebol žiadnym spôsobom ukončený. Skutkový záver odvolacieho súdu o tom, že sa žalovaní odsťahovali z nehnuteľnosti dobrovoľne, čím došlo ku konkludentnému zániku nájmu, je v príkrom rozpore s obsahom spisu a vykonanými dôkazmi, rozsudok v tejto časti postráda jasné a zrozumiteľné odôvodnenie. Dovolateľ predkladal argumentáciu aj dôkazy, z ktorých vyplýva, že sa z nehnuteľnosti neodšťahoval dobrovoľne, sled udalostí vyústil do situácie, že žalobca im mrežou zabránil v ďalšom užívaní nehnuteľnosti. K ukončeniu nájmu sa vyžaduje dohoda alebo výpoveď, k čomu v danom prípade nedošlo. Žalovaný sa opakovane domáhal, aby mu boli dodávané služby spojené s užívaním bytu a aby úhrady zodpovedali ich množstvu a kvalite. Žalobca prestal v roku 2005 v byte kúriť, netiekla v ňom voda, preto žalovaný aj s rodinou musel väčšinu času tráviť mimo bytu, čo však neznamená, že sa z bytu odsťahoval. Skutočnosť, že žalovaní nemohli v byte riadne bývať z dôvodu nedodávania tepla a vody neznamená, že aj ukončili nájomný vzťah. Dovolateľ súdom vyčíta tiež to, že sa výlučne zamerali na posúdenie otázky bezdôvodného obohatenia, avšak samostatne neposúdili otázku existencie bytu.

4.1. Dovolací dôvod podľa § 421 písm. b/ CSP odôvodnil tým, že pre to, aby bol priestor, usporiadaný a užívaný ako služobný byt, v rámci budovy slúžiacej občianskej vybavenosti, kolaudovaný ako byt, nie je rozhodujúce a ani vyžadované zákonom, aby bol uvedený v kolaudačnom rozhodnutí, pokiaľ to vyplýva zo stavebnotechnickej dokumentácie ako prílohy kolaudačného rozhodnutia v spojení s inými dokladmi a aj faktickým usporiadaním a užívaním. Dovolateľ poukázal na rozhodnutia českých súdov, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 Cdo 319/2008 zo dňa 28. apríla 2010, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 Cdo 27/2002 a sp.zn. 8 Sžo 65/2013.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie aj žalovaná 2/, uplatniac dovolací dôvod podľa § 421 písm. c/ CSP, navrhujúc zrušenie napadnutého rozsudku a jeho vrátenie odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Podľa dovolateľky je potrebné zodpovedať otázku, či priestory užívané žalovanými na bývanie boli po právnej stránke bytom. Pre tento účel je potrebné zodpovedať, či pojmovým znakom bytu ako predmetu občianskoprávných vzťahov je účel užívania daný v projektovej dokumentácii, teda sa v kolaudačnom rozhodnutí nemusí priamo uvádzať konkrétny byt s určením účelu užívania, alebo účelové určenie miestností, ktoré byt tvoria, na trvalé bývanie, dané právoplatným kolaudačným rozhodnutím, teda sa v kolaudačnom rozhodnutí musí priamo uvádzať konkrétny byt s určením účelu užívania. Dovolateľka poukázala na rozhodnutia českých súdov, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 Cdo 319/2008 zo dňa 28. apríla 2010, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 Cdo 27/2002 a sp.zn. 8 Sžo 65/2013.

6. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaných navrhol zrušenie napadnutého rozsudku a jeho vrátenie odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Žalovaný 1 vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhol dovolanie odmietnuť z dôvodu nedostatku zastúpenia advokátom pri podaní dovolania.

1/ Dovolanie žalobcu

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd príslušný rozhodnúť o dovolaní (§ 35 CSP) predovšetkým skúmal, či sú splnené procesné podmienky konania o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku, vyplývajúce z ustanovenia § 429 ods. 1 CSP (spísania dovolania advokátom a zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom).

8. Podľa § 429 ods. 1, 2 písm. a/ CSP, dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

9. Podľa § 447 písm. e/ CSP, dovolací súd odmietne dovolanie, ak neboli splnené podmienky podľa § 429.

10. Z citovaných ustanovení vyplýva, že právna úprava civilného sporového konania účinná od 1. júla 2016, stanovuje osobitnú podmienku dovolacieho konania a vyžaduje, aby bol dovolateľ (okrem prípadov, na ktoré sa vzťahuje § 429 ods. 2 CSP) zastúpený advokátom a aby podané dovolanie bolo spísané advokátom.

11. Postup súdu prvej inštancie v prípade nesplnenia osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 429 ods. 1 CSP) upravuje § 436 ods. 1 CSP, podľa ktorého vtedy, keď má dovolanie vady podľa § 429 CSP a dovolateľ nebol riadne o povinnosti podľa § 429 CSP poučený v odvolacom konaní, súd prvej inštancie vyzve dovolateľa na odstránenie vád a poučí ho o následkoch neodstránenia vád dovolania.

12. Ustanovenie § 436 ods. 1 CSP predstavuje jedinú (výnimočnú) procesnú situáciu, v ktorej súd prvej inštancie prihliada na existenciu vád dovolania a dovolateľa vyzýva na ich odstránenie. Tento postup súdu prvej inštancie sa týka výlučne vád dovolania v zmysle § 429 ods. 1 CSP a ich výskytu v prípade absencie (alebo nedostatočného) poučenia dovolateľa odvolacím súdom (R 39/2019, IV. ÚS. 489/2018).

13. Procesná situácia, pri ktorej súd prvej inštancie prihliada na vady dovolania a dovolateľa vedie k ich odstráneniu, nenastáva v prípade existencie vád podľa § 429 CSP vtedy, keď bol dovolateľ riadne poučený odvolacím súdom o náležitostiach dovolania a zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní (rovnako táto situácia nenastáva pri zistení iných vád, než sú vady dovolania v zmysle § 429 CSP). V takom prípade súd prvej inštancie dovolateľa nevyzýva na odstránenie vád dovolania a spis bez ďalšieho predkladá na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

14. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2019 sp. zn. 4Cdo/190/2019, schváleného občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 16. septembra 2020 na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania; jej nedostatok musí byť odstránený do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania. To neplatí, ak dovolateľ nebol riadne poučený odvolacím súdom (R 39/2020).

15. Z obsahu spisu vyplýva, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu obsahuje riadne poučenie o prípustnosti dovolania, lehote na podanie dovolania, o náležitostiach dovolania a povinnom zastúpení dovolateľa advokátom v dovolacom konaní (§ 393 ods. 1 CSP). Z uvedeného plynie, že výzva (uznesenie z 27. apríla 2020 - č.l. 1777 súdneho spisu) súdu prvej inštancie o odstránení nedostatku právneho zastúpenia v zmysle § 429 CSP adresovaná žalobcovi bola nadbytočná.

15.1. Žalobca podal proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie 06. marca 2020, ktoré nespísal advokát a pri jeho podaní nebol zastúpený advokátom ani nepreukázal, že sám má vysokoškolské právnické

vzdelanie druhého stupňa (§ 468 CSP), hoci bol o tejto povinnosti riadne poučený odvolacím súdom. Pokiaľ dovolateľ podá dovolanie sám, je nutné, aby pre splnenie požiadavky spísania dovolania advokátom v zmysle § 429 ods. 1 CSP, advokát dovolateľa podanie nahradil alebo doplnil vlastným podaním a to v lehote na podanie dovolania, v inom prípade tento nedostatok už nie je možné odstrániť. Do uplynutia lehoty na podanie dovolania žalobcom (t.j. do 9. marca 2020) nebolo dovolanie spísané advokátom. Dovolací súd z tohto dôvodu uzatvára, že nebola splnená osobitná podmienka prípustnosti dovolania, stanovená v § 429 ods. 1 CSP o povinnosti spísania dovolania advokátom, nejedná sa o dovolateľa uvedeného v § 429 ods. 2 písm. a/ CSP, a preto z dôvodu nespĺnenia zákonných podmienok nemožno uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Žalobca udelil plnú moc advokátovi na zastupovanie v dovolacom konaní až dňa 12. mája 2020 (č.l. 1784), čo však nemohlo mať už žiaden vplyv na vyššie uvedený záver o nespĺnení zákonnej podmienky zastúpenia advokátom do uplynutia lehoty na podanie dovolania.

16. Z dôvodu, že neboli splnené procesné podmienky prípustnosti dovolania podľa § 429 CSP, dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol v zmysle § 447 písm. e) CSP. Vzhľadom na to dovolací súd nemal možnosť posudzovať vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia na základe dovolania podaného žalobcom.

2. Dovolanie žalovaných 1/ a 2/

17. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalovaných bolo podané dôvodne.

18. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

19. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

20. Žalovaný 1/ prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

22. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

23. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej novej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

24. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

25. Podľa § 220 CSP súd musí okrem iného v rozhodnutí jasne a výstižne vysvetliť, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán. Dôkazy a tvrdenia strán sporu pritom hodnotí súd podľa svojej úvahy a v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon. Žiaden dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu (čl. 15 Základných princípov CSP). Rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (§ 185 ods. 1 CSP) a nie strán sporu. Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 1 CSP). Neúplnosť či nesprávnosť skutkových zistení a ani nesprávnosť týkajúca sa hodnotenia dôkazov súdom nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považovaná za dôvod zakladajúci vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku, pričom ani po prijatí nových procesných kódexov sa na aktuálnosti týchto záverov nič nezmenilo (pozri R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000 a viaceré rozhodnutia dovolacieho súdu, napríklad sp. zn. 2Cdo/130/2011, 3Cdo/248/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012). Výnimkou sú však rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

26. Dovolateľ nedôvodne považuje napadnutý rozsudok za nepreskúmateľný a nedôvodne namieta, že skutkový záver súdov nižších inštancií o tom, že užívaná nehnuteľnosť nemala charakter bytu, je v rozpore s obsahom spisu a vykonanými dôkazmi, zároveň je v tejto časti rozsudok nedostatočne odôvodnený. Súd prvej inštancie v bodoch 33., 53. - 54. svojho rozsudku dostatočne jasne, podrobne a zrozumiteľne odôvodnil záver, že predmetné priestory užívané žalovanými nemajú charakter bytu, vychádzajúc zo záverov konania Okresného súdu Bratislava II. sp.zn. 12C/78/2010, v ktorom bola táto hmotnoprávna otázka právoplatne vyriešená. Odvolací súd v rámci odvolacieho prieskumu konštatoval, že záver súdu prvej inštancie, že priestory, ktoré žalovaní užívali, neboli po právnej stránke bytom, je správny a vychádza z konštantnej judikatúry, s odkazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 4Cdo/27/2002 a rozsudok Okresného súdu Bratislava II. č.k. 12C/78/2010-683 zo dňa 29.03.2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č.k. 14Co/334/2012-731 zo dňa 17.12.2013.

27. Dovolateľ rovnako nedôvodne namieta, že skutkový záver odvolacieho súdu o tom, že sa žalovaní odsťahovali z nehnuteľnosti dobrovoľne, čím došlo ku konkludentnému zániku nájmu, je v príkrom rozpore s obsahom spisu a vykonanými dôkazmi a rozsudok v tejto časti postráda jasné a zrozumiteľné odôvodnenie. Dovolací súd v predmetnom spore neidentifikoval žiadne také závažné deficity v dokazovaní, ktoré by odôvodňovali záver o konštatovaní porušenia práva dovolateľa na spravodlivý proces. Odvolací súd vychádzal z ustálenia skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie po vykonaní rozsiahleho a podrobného dokazovania, keď súd prvej inštancie uzavrel, že medzi stranami nebolo sporné, že žalovaní v žalovanom období (1.12.2008 - 30.11.2010) v predmetných priestoroch nebývali a ani sa tam nezdržovali, užívali ich len na uskladnenie vecí, ktoré v priestoroch ponechali po tom, čo sa z nich odsťahovali (bod 58. rozsudku súdu prvej inštancie). Dovolateľom namietaný skutkový záver odvolacieho súdu o tom, že žalovaní predmetné priestory opustili v roku 2005, preto nemožno považovať ani za svojvoľný, ani za neutržateľný, nakoľko má svoju logickú oporu v dokazovaní vykonanom súdom prvej inštancie.

28. Záver odvolacieho súdu, že tým konkludentne - zhodným prejavom vôle strán zanikol právny vzťah medzi stranami, na základe ktorého žalovaní užívali predmetné priestory, je už právnym posúdením odvolacieho súdu. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa konštantne ustálila na závere, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je spôsobilá založiť dovolacia námietka týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia vecí odvolacím súdom, vid' konštantnú judikatúru najvyššieho súdu (R 24/2017, 1 Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018).

29. Dovolací súd konštatuje, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje náležité vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie (por. body 10. - 14. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd dostatočným spôsobom vysporiadal s odvolacími námietkami uvedenými v podanom odvolaní a odôvodnenie jeho rozhodnutia má náležitosti v zmysle § 393 CSP. Odvolací súd podal odpoveď na všetky podstatné otázky týkajúce sa skutkového a právneho posúdenia vecí, pričom jasne a zrozumiteľne vysvetlil, ako posúdil žalobcom uplatnený nárok.

30. Vzhľadom na dovolacie námietky dovolateľa týkajúce sa nesprávneho zistenia a ustálenia skutkového stavu dovolací súd akcentuje, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nepredstavuje taký opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu vecí. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení. Už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (§ 422 CSP) a je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, aj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 465/2017).

31. Z týchto dôvodov dovolací súd nepovažoval uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP za opodstatnený, a preto dovolanie odmietol, lebo smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné v zmysle § 447 písm. c) CSP.

32. Následne dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, ktorého prípustnosť dovolateľa - žalovaní 1/ a 2/ vyvodzovali z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/, c/ CSP.

33. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (por. sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/216/2017, 4Cdo/64/2018, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017 a 8Cdo/95/2017, 9 Cdo/72/2020).

34. Pokiaľ by dovolací súd nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

35. Otázkou relevantnou z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie alebo aplikácie Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine) alebo otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii alebo interpretácii procesných ustanovení). Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu.

36. Dovolací súd zdôrazňuje, že nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 písm. b/, c/ CSP je, že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

37. Dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania z ust. § 421 ods. 1 písm. b/, c/ CSP, pričom formulovali právnu otázku, či nimi užívaný priestor mal charakter bytu napriek absencii kolaudačného rozhodnutia, pokiaľ to vyplýva zo stavebnotechnickej dokumentácie. Takto žalovanými zadaná právna otázka by mohla mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/, c/ CSP iba vtedy, ak by výsledok jej riešenia (posúdenia a vyhodnotenia) odvolacím súdom predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý nebolo ich odvolaniu vyhovené a potvrdené ako vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie. Dovolatelia ale túto právnu otázku nastolili v situácii, v ktorej rozhodnutie súdu prvej inštancie, potvrdené rozhodnutím odvolacieho súdu, o potrebe čiastočného vyhovenia žalobe vychádzalo z rozhodujúceho právneho záveru o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaných, keď užívali predmetné nebytové priestory na uskladnenie svojich vecí bez právneho dôvodu. Predmetná dovolacia otázka charakteru užívaných priestorov sa teda v okolnostiach tohto dovolacieho konania netýkala takého záveru, výlučne na ktorom spočívalo dovolaním napadnuté rozhodnutie. Takto dovolateľmi nastolená otázka má v danom prípade povahu akademickú, ktorej zodpovedanie dovolacím súdom by nemalo žiaden vplyv na právne postavenie žalovaných vo vzťahu k predmetu prejednávaného sporu,

ktorým bolo vydanie bezdôvodného obohatenia. Pritom cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu právam, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán.

38. Dovolací súd zároveň konštatuje, že hmotnoprávna otázka spočívajúca v tom, že predmetné priestory užívané žalovanými nemajú charakter bytu, bola už právoplatne vyriešená, s odkazom na rozsudok Okresného súdu Bratislava II. č.k. 12C/78/2010-683 zo dňa 29.03.2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č.k. 14Co/334/2012-731 zo dňa 17.12.2013. Ústavný súd SR vo svojom náleze z 20. januára 2010 sp. zn. II. ÚS 349/2009 konštatoval, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z § 135 ods. 2 O.s.p., ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 O.s.p., konajúci všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu. Pokiaľ pri riešení prejudiciálnej otázky zaujme odlišné stanovisko, je takýto jeho postup, resp. z neho vyplývajúci záver arbitrárny pre jednoznačný rozpor so zákonom. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na závere, že pokiaľ už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením. (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2012 sp.zn. I Cdo 44/2010, publikované ako judikát R 40/2013). Z tohto záveru následne vychádzal pri svojom rozhodovaní vo viacerých rozhodnutiach aj najvyšší súd (por. 7Cdo/291/2019, 9 Cdo 159/2020), ako aj Ústavný súd SR (por. III. ÚS 697/2014). Ak teda bola hmotnoprávna otázka charakteru užívanej nehnuteľnosti už právoplatne vyriešená v predchádzajúcom konaní (konanie Okresného súdu Bratislava II. sp.zn. 12C/78/2010), v predmetnom konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie tejto nehnuteľnosti sú súdy viazané predchádzajúcimi rozhodnutiami a nemajú priestor na opätovné posudzovanie tejto otázky.

39. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovaných, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, odmietol (§ 447 písm. c/ CSP).

40. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu (§ 255 ods. 1 a 2 CSP) rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania, nakoľko dovolania žalobcu aj žalovaných 1/ a 2/ boli odmietnuté, a teda všetky sporové strany mali v spore čiastočný úspech a čiastočný neúspech (v časti odmietnutia dovolania žalobcu sú procesne úspešní žalovaní 1/ a 2/, v časti odmietnutia dovolania žalovaných 1/ a 2/ je procesne úspešný žalobca).

41. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.